

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 103/09-39

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 28. júla 2009 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka v konaní o sťažnosti JUDr. Ing. D. Ď. – S. H., Česká republika, a M. T., B., zastúpených advokátom JUDr. J. H., B., vo veci namietaného porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Nové Zámky v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 19/01 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 8 C 146/97) takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo JUDr. Ing. D. Ď. a M. T. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Nové Zámky v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 19/01 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 8 C 146/97) p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Nové Zámky prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 19/01 konal bez zbytočných prietahov.

3. JUDr. Ing. D. Ď. a M. T. priznáva finančné zadost'učinenie každému v sume po 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré im je Okresný súd Nové Zámky povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Nové Zámky je povinný uhradiť JUDr. Ing. D. Ď. a M. T. spoločne a nerozdielne trovy konania v sume 468,95 € (slovom štyristošesťdesiatosem eur a deväťdesiatpäť centov) na účet ich právneho zástupcu advokáta JUDr. J. H., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. III. ÚS 103/09 z 15. apríla 2009 v časti prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť JUDr. Ing. D. Ď. a M. T. (ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Nové Zámky (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 19/01 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 8 C 146/97).

Okresný súd podaním sp. zn. Spr 1637/09 doručeným ústavnému súdu 6. júla 2009 predložil k sťažnosti vyjadrenie, v ktorom je uvedená aj podrobná chronológia priebehu

napadnutého konania od doručenia žaloby (október 1997). Vo vyjadrení okresný súd okrem iného uvádza:

„V predmetnej veci ide o právne a skutkovo mimoriadne náročnú vec, nakoľko jej základ vyplýva ešte z čias privatizácie, okrem toho vlastnícke vzťahy k predmetným sporným nehnuteľnostiam boli v priebehu rokov trvania sporu viackrát menené, navyše pôvodný vlastník sa dostal do konkurzu s čím boli spojené zákonné následky.

Navrhovatelia, t. j. sťažovatelia v I. a v II. rade podali dňa 13. 10. 1997 na tunajší súd návrh na určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, ktorá vec bola zaevidovaná pod číslom konania 8 C 146/97. Uznesením zo dňa 8. 1. 1998 súd konanie vo veci zastavil, na základe podaného odvolania Krajský súd v Nitre uznesením 5 Co 269/98-47 zo dňa 29. 5. 1998 napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil tunajšiemu súdu dňa 24. 7. 1998 na ďalšie konanie. Po doručení predmetného uznesenia bol vytyčený termín pojednávania na 2. 9. 1998, na ktorom súd uznesením predmetnú vec odstúpil Krajskému súdu Bratislava ako súdu vecne príslušnému. Krajský súd Bratislava vyslovil nesúhlas s postúpením veci, na základe toho Najvyšší súd SR Bratislava uznesením zo dňa 28. 9. 2001 okrem iného rozhodol tak, že na konanie v predmetnej veci je príslušný tunajší súd. Po doručení uvedeného uznesenia bol spis postúpený tunajšiemu súdu 31. 10. 2001. Rozhodnutím predsedu súdu zo dňa 5. 11. 2001 sa zákonným sudcom v predmetnej veci od uvedeného času stal Mgr. P. G., ktorý úpravou zo dňa 6. 11. 2001 žiadal predložiť LV žalovanej nehnuteľnosti a správu o stave konkurzného konania. Následne úpravou z 30. 11. 2001 určil termín pojednávania na deň 9. 1. 2002, ktorý na základe písomného podania odporcu 1 a ním predložených dokladov bol zrušený na neurčito. Následne úpravou zo dňa 14. 1. 2002 konajúci sudca žiadal od Najvyššieho súdu SR oznámenie v akom štádiu sa nachádza konanie vedené na Najvyššom súde pod číslom 6 Obo 324/01 a následne aj zaslanie návrhu z konania KS Bratislava 81 Cb 80/97. Najvyšší súd dňa 1. 3. 2002 oznámil, že vo veci 6 Obo 324/01 zatiaľ nebolo rozhodnuté. Dňa 18. 3. 2002 bol správca konkurznej podstaty odporcu 1 žiadaný o oznámenie stavu konkurzu, ktorú súdu predložil 30. 4. 2002, pričom dňa 28. 3. 2002 zaslali navrhovatelia súdu doklady v zmysle jeho písomnej žiadosti. Následne bol spis daný na lehotu, pričom 25. 3. 2003 správca konkurznej podstaty odporcu 1 zaslal na vedomie súdu rozsudok KS Bratislava 81 Cb 80/97 zo dňa 9. 12. 2002. Konajúci sudca ďalšími úkonmi v roku 2003 sa domáhal oznámenia či od KS Bratislava alebo

od Najvyššieho súdu, či vec 81 Cb 81/97 nadobudla právoplatnosť. Dňa 3. 2. 2004 bol doručený súdu právoplatný rozsudok Najvyššieho súdu vo veci 81 Cb 80/97. Konajúci sudca majúc za to, že nakoľko odporca Ž. s. r. o. B. bola v konkurze, podľa § 14 odsek 1 písmeno d) Zákona o konkurze, konanie vedené na tunajšom súde bolo prerušené, a preto sa domáhal opakovanými výzvami zistenia v akom stave je konkurzné konanie voči úpadcovi. Uznesením zo dňa 30. 6. 2004 súd vyzval navrhovateľov o opravu a doplnenie návrhu, ktoré doplnenie bolo súdu predložené 13. 7. 2004. Na základe neho uznesením zo dňa 19. 8. 2004 súd nepripustil zmenu návrhu a zároveň určil termín pojednávania na deň 17. 9. 2004. Na základe žiadosti právnych zástupcov účastníkov konania bolo pojednávanie odročené na deň 11. 10. 2004, ktoré pojednávanie sa neuskutočnilo z vážnych osobných dôvodov konajúceho sudcu. Dňa 19. 10. 2004 navrhovatelia predložili zmenu návrhu ako aj oznámenie o odpredaji žalovanej nehnuteľnosti vrátane pripojených dokladov. Na základe toho súd uznesením zo dňa 19. 11. 2004 pripustil zmenu návrhu, prístupenie ďalších účastníkov konania a zároveň časť zmeny návrhu nepripustil. Dňa 2. 12. 2004 bol vyrubený súdny poplatok za návrh, pričom správca konkurznej podstaty úpadcu podaním došlým súdu 8. 12. 2004 vzniesol námietku zaujatosti voči konajúcemu sudcovi. Po vyjadrení sudcu a predložení spisu na Krajský súd Nitra bol spis dňa 26. 1. 2005 vrátení bez rozhodnutia o námietke zaujatosti s poukazom na § 14 ods. 3 O. s. p. Následne bol odporcovi ustanovený opatrovník na zastupovanie v konaní uznesením zo dňa 14. 4. 2005, nakoľko odporca 3 nepreberal súdne zásielky. Voči tomuto uzneseniu v zákonnej lehote podal odvolanie ustanovený opatrovník. O ďalších procesných podaniach ako aj odvolaní opatrovníka súd rozhodol uznesením zo dňa 26. 4. 2005 a to tak, že konanie voči odporcom v 3., 4. a 5. rade zastavil a zároveň zrušil odvolaním napadnuté uznesenie. Ďalej uznesením zo dňa 13. 6. 2005 konanie o určení neplatnosti kúpnych zmlúv a darovacej zmluvy zastavil. Po právoplatnosti predmetného uznesenia bol úpravou zo dňa 7. 7. 2005 určený termín pojednávania na 9. 9. 2005, ktorý vzhľadom na podanie navrhovateľov doručené súdu 7. 9. 2005 bolo zrušené, pričom uznesením zo dňa 21. 9. 2005 súd nepripustil ďalšiu zmenu návrhu ani vstup ďalších účastníkov do konania. Po právoplatnosti uznesenia bol určený termín pojednávania na deň 9. 11. 2005, na ktorom vyneseny rozsudok, ktorým súd návrh zamietol. Na základe podaného odvolania bol spis úpravou zo dňa 15. 12. 2005 predložený Krajskému súdu Nitra. Odvolací súd uznesením 5 Co 12/06-446 zo dňa 24. 4. 2007

napadnutý rozsudok súdu I. stupňa zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. Spis bol vrátený tunajšiemu súdu 7. 5. 2007. Na základe výzvy súdu navrhovateľa podaním došlým 23. 8. 2007 spresnili znenie petitu návrhu. Následne konajúci sudca úpravou zo dňa 29. 8. 2007 žiadal od S. N. zaslanie listov vlastníctva kúpnej a darovacej zmluvy, ktoré boli súdu doručené 19. 9. 2007. Konajúci sudca výzvou zo dňa 25. 9. 2007, 16. 10. 2007, 31. 12. 2007 žiadal od navrhovateľov o oznámenie skutočností týkajúcich sa žalovaného výroku a právne zdôvodnenie návrhu voči odporcom v 1. až 3. rade, ako aj spresnenie označenia navrhovateľa I. Na tieto výzvy navrhovateľa reagovali naposledy podaním zo dňa 25. 2. 2008. Uznesením zo dňa 27. 3. 2008 súd pripustil pristúpenie odporcov 2 až 5 do konania, ako aj zmenu návrhu urobenú podaním zo dňa 21. 8. 2007. Správca konkurznej podstaty úpadcu (odporcu 1) predložil súdu dňa 30. 4. 2008 vyjadrenie vrátane príloh. Odporca v 5. rade sa písomne vyjadril k podanému návrhu 5. 5. 2008. Vzhľadom na písomné vyjadrenie navrhovateľov k výzve súdu zo dňa 6. 5. 2008 uznesením 8 C 19/01-697 zo dňa 16. 7. 2008 súd ustanovil v predmetnej veci znalca z odporu stavebníctva za účelom vypracovania znaleckého posudku, ktorým znalec určí trhovú hodnotu žalovanej nehnuteľnosti. Voči uvedenému uzneseniu podali navrhovateľa v zákonnej lehote odvolanie v dôsledku čoho na základe úpravy konajúceho sudcu zo dňa 4. 8. 2008 bol spis predložený na Krajský súd Nitra, ktorý uznesením 5 Co 210/08-711 zo dňa 30. 9. 2008 napadnuté uznesenie v časti týkajúcej sa ustanovenia znalca odmietol a v časti týkajúcej sa zloženia preddavku na trovy znaleckého dokazovania zrušil a vrátil na ďalšie konanie. Po doručení predmetného uznesenia účastníkov konania konajúci sudca úpravou zo dňa 6. 3. 2009 a vypracoval nové uznesenie o ustanovení znalca. Proti tomuto uzneseniu dňa 17. 3. 2009 podali navrhovateľa odvolanie a tak bol spis dňa 14. 4. 2009 predložený na Krajský súd Nitra, ktorý uznesením 5 Co 93/09-727 zo dňa 30. 4. 2009 napadnuté uznesenie zrušil a spis vrátil tunajšiemu súdu 25. 6. 2009.

Podľa môjho názoru sťažovatelia spôsobili prieťahy v predmetnom konaní, pretože opakovane menili svoj návrh (spolu 5-krát), menili aj okruh účastníkov (3-krát), následne ho zobrali čiastočne späť, pričom o každom takomto ich návrhu súd rozhodol s tým, že pri doručovaní týchto uznesení dochádzalo k problémom pri doručovaní osobám, ktoré si nepreberali poštu, prípadne boli na neznámom mieste. Poukazujem na to, že jednotlivé

zmeny návrhov zo strany sťažovateľov sú prehľadne rozpísané aj v citovanom poslednom rozhodnutí krajského súdu zo dňa 30. 4. 2009 na strane 4 až 9.

Nie je pravda, že by súd v predmetnej veci nekonal v období od 8. 1. 1998 do 6. 3. 2002 a v období od 20. 3. 2002 do 26. 5. 2004 tak, ako to uvádzajú sťažovatelia. Z predmetného spisu ako aj popisu procesných úkonov vyplýva, že v uvedenom období boli vykonávané úkony zo strany súdu smerujúce k rozhodnutiu. Pripomínam, že dňa 9. 11. 2005 bol vo veci vynesенý prvostupňový rozsudok, ktorý síce odvolací súd uznesením 5 Co 12/06-446 zo dňa 27. 4. 2007 zrušil, a preto nie je pravdivé tvrdenie sťažovateľov, že by v predmetnej veci od podania návrhu ešte nebolo rozhodnuté.

Mám za to, že zo strany súdu neboli spôsobené zbytočné priesťahy. To, že doposiaľ predmetná vec nebola právoplatne skončená, bolo ovplyvnené viacerými okolnosťami na strane účastníkov konania tým, že sťažovatelia podávali vo veci množstvo procesných návrhov, okrem toho menili aj okruh účastníkov, následne nastali problémy s doručovaním písomností označeným účastníkom konania. Som toho názoru, že sťažovatelia si jednoznačne neujasnili koho konkrétne chcú v predmetnej veci žalovať a čoho konkrétne sa domáhajú, čomu svedčí vyššie uvedený počet nimi podaných zmien návrhov a zmien okruhu žalovaných osôb.“

Prehľad úkonov okresného súdu ním vykonaných v posudzovanom konaní, uvedený v písomnom vyjadrení predsedu okresného súdu sa zhoduje so zisteniami ústavného súdu z obsahu súdneho spisu, ktorý mu bol predložený k previerke 6. júla 2009. Pri posúdení, či došlo k zbytočným priesťahom v konaní, však ústavný súd prihliadol na celý obsah predloženého spisu a bral do úvahy všetky okolnosti, ktoré z neho vyplývali.

Právny zástupca sťažovateľov sa k stanovisku okresného súdu vyjadril podaním zo 14. júla 2009, v ktorom okrem iného uviedol:

«Nesúhlasíme so stanoviskom Predsedu Okresného súdu v Nových Zámkoch vo vyjadrení k prijatej sťažnosti pod Spr 1637/09 zo dňa 1. 7. 2009 a to z týchto dôvodov:

- je nepochybné, že spor od podania návrhu zo dňa 13. 10. 1997 trvá temer 12 rokov a nie je doposiaľ vo veci právoplatne rozhodnuté ani na prvom stupni čo zakladá predpoklad, že pri súčasnej činnosti súdu nebude ani v dohľadné dobe rozhodnuté.

- *nesúhlasíme ani so stanoviskom predsedu súdu, že tento stav zapríčinili sťažovatelia.*

- *s tvrdením súdu, že vo veci ide „o právne a skutkovo mimoriadne náročnú vec“ nesúhlasíme.*

Poukazujeme na to, že z hľadiska predmetu konania ide o vec, ktorá tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov a sme toho názoru, že nemožno ju považovať za právne zložitú vec, naviac ak odporca (Ž., s. r. o.) vlastníctvo nadobudol „nezákonne“ na základe „Listiny o určení súpisného čísla“ (príloha č. 7, 8 a 9 sťažnosti).

Tvrdenie okresného súdu vo vyjadrení na str. 3 ostatný odsek, citujeme: „sťažovatelia si jednoznačne neujasnili koho konkrétne chcú v predmetnej veci žalovať a čoho konkrétne sa domáhajú, čomu svedčí vyššie uvedený počet nimi podaných zmien návrhov a zmien okruhu žalovaných osôb“ je nesprávne a neakceptovateľné.

Sťažovatelia cestou svojho právneho zástupcu využívali všetky procesné prostriedky, ktoré mali ako účastníci konania k dispozícii a to napr.: „návrh na vydanie predbežného opatrenia, resp. zmena žalobného návrhu, návrh na pripustenie vstupu ďalších účastníkov“.

To, že súd nezabezpečil predmet sporu vydaním predbežného opatrenia došlo k situácii, že žalovaný v 1. rade predmetné nehnuteľnosti odpredal skôr, ako súdy rozhodli vo veci samej. Uvedené malo za následok, že sťažovatelia museli meniť žalobný petit a museli žiadať o pripustenie tých účastníkov do konania, na ktorých boli nehnuteľnosti prevedené. To má ten dôsledok, že navrhovatelia tento stav nezapríčinili, ale jednoznačne ho zapríčinil konajúci súd svojim nesprávnym procesným postupom a nezabezpečením predmetu sporu proti scudzovaniu.

Poukazujeme na to, že nikde sme nenašli žiadne ustanovenie zákona a ani žiadne rozhodnutie súdu publikované v zbierke rozhodnutí, aby niekto vlastníctvo k majetku nadobudol na základe „listiny o určení súpisného čísla“ ako tomu bolo v tomto prípade.

Môžeme iba konštatovať, že sťažovatelia svojim konaním nezapríčinili bezdôvodné prieťahy v tomto súdnom konaní, ako sa nesprávne domnieva predseda súdu vo svojom vyjadrení k prijatej sťažnosti.

Dôkazom tohto nášho stanoviska je aj „uznesenie“ Krajského súdu Nitra sp. zn. 5 Co 93/2009-727 zo dňa 30. apríla 2009, ktorým opäť odvolací súd zrušil uznesenie Okresného súdu Nové Zámky č. k. 8 C 19/2001-720 zo dňa 6. 3. 2009.

Záverom poukazujeme na to, že ak by konajúci súd predmet sporu zabezpečil „predbežný opatrením“ na základe návrhu zo dňa 13. 10. 1997, nemuseli sťažovatelia meniť žalobný petit a nemuseli žiadať pripustenie do konania účastníkov, ktorý sa stali po podanej žalobe vlastníkami nehnuteľností. Nedá nám nepoukázať aj nato, že ak by súd rešpektoval zákon (študoval a sledoval rozhodnutia NS) a ku tomu vydané a publikované Stanoviská NS SR č. Obpj 1/99 zo dňa 19. 3. 1999, Obpj 7/2002 zo dňa 16. 12. 2002 ako aj Stanovisko NS SR č. Cpj 33/01 z 3. 10. 2001, spor mohol byť bez akýchkoľvek pochybností bez zbytočných prietáhov a dávno právoplatne skončený!»

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k záveru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovatelia sa svojou sťažnosťou domáhali vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Sťažovatelia zároveň namietali aj porušenie práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza

zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prerokovaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru), ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 111/02, III. ÚS 142/03) zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada v rámci prvého kritéria aj na predmet sporu (povaha veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. II. ÚS 32/02, IV. ÚS 202/05).

1. Predmetom konania pred okresným súdom je nárok sťažovateľov [*„určovacia žaloba podľa § 80 písm. c) OSP v spojení s § 126 Občianskeho zákonníka“*] smerujúci proti správcovi konkurznej podstaty o určenie, že nehnuteľnosti, ktoré boli zapísané *„v súpise konkurznej podstaty sú v ich bezpodielovom spoluvlastníctve“*. Z právneho i skutkového

hľadiska možno čiastočne súhlasiť s názorom, že ide o zložitejšiu vec, na čo poukazuje aj okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti. Na priebeh konania mohli mať vplyv aj okolnosti na strane sťažovateľov, ktorí „*podávali vo veci množstvo procesných návrhov, okrem toho menili aj okruh účastníkov*“, a tiež to, že ich nárok úzko súvisel s ďalšími majetkovými nárokmi, ktoré boli predmetom iných sporov medzi týmito účastníkmi, avšak ústavný súd vychádzajúc zo samotnej dĺžky konania, jeho priebehu a doteraz dosiahnutých výsledkov konštatuje, že nezistil také okolnosti, ktoré by odôvodňovali doterajší takmer 12-ročný priebeh konania jeho zložitou.

2. Správanie sťažovateľov ako účastníkov konania je druhým kritériom pri rozhodovaní, či v konaní pred okresným súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Pri hodnotení postupu podľa tohto kritéria ústavný súd na jednej strane poznamenáva, že sťažovatelia pripisovali veci veľký význam, pretože boli právne zastúpení advokátom a boli v konaní aktívni a súčinnosní, ale na druhej strane ústavný súd zistil, že doterajšia doba konania bola čiastočne ovplyvnená i úkonmi sťažovateľov (akceptoval v tomto smere čiastočne vyjadrenie predsedu všeobecného súdu), na ktoré musel okresný súd reagovať. Sťažovatelia podali viackrát návrhy na zmenu a doplnenie návrhu, svoj návrh rozšírili o ďalších žalovaných, ako aj podali odvolanie proti rozsudku okresného súdu, ale podľa názoru ústavného súdu využitie možností daných sťažovateľom procesnými predpismi (napr. Občiansky súdny poriadok) na uplatňovanie a presadzovanie ich práv v súdnom konaní môže síce spôsobiť predĺženie priebehu konania, nemožno ho však kvalifikovať ako postup, ktorého dôsledkom sú zbytočné priet'ahy (napr. I. ÚS 31/01). V takomto prípade však zodpovednosť nemožno pripísať ani štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (III. ÚS 242/03, IV. ÚS 218/04). Navyše treba k tomu uviesť, že od 2. septembra 1998, keď sa dozvedeli, že spis bude postúpený krajskému súdu, sa sťažovatelia o spor nezaujímali takmer dva a pol roka, a to až do 7. februára 2001, keď ich právny zástupca vyslovil nesúhlas s postúpením veci na prerokovanie krajskému súdu, čo musel ústavný súd čiastočne zohľadniť pri určení výšky primeraného finančného zadost'učinenia.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 22 C 66/1996, pričom vzniknuté prietahy posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu. Na základe prehľadu úkonov okresného súdu ústavný súd konštatuje, že takmer celý priebeh konania je poznačený nielen nečinnosťou, ale i neefektívnosťou jeho postupu, čo malo vplyv na doterajšiu dĺžku konania. V priebehu takmer 12-ročného konania okresný súd už na jeho začiatku nebral do úvahy uznesenie Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) z 29. mája 1998 sp. zn. 5 Co 269/98, ktorým zrušil uznesenie okresného súdu o zastavení konania z 8. januára 1998 a v ktorom vyslovil právny názor, že v tejto veci „*Súčasná platná štandardná judikatúra... nevyklučuje aj poskytnutie právnej ochrany podľa § 80 písm. c) OSP a § 126 Obč. zákonníka*“ (č. 1. 48), čiže na prerokovanie týchto sporov boli príslušné okresné sudy. V septembri 1998 okresný súd však postúpil spis na prerokovanie krajskému súdu, ktorý nesúhlasil s postúpením veci a o príslušnosti všeobecného súdu musel rozhodovať až Najvyšší súd Slovenskej republiky, ktorý 28. septembra 2001 rozhodol tak, že na konanie je príslušný okresný súd.

Ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (obdobne napr. IV. ÚS 22/02).

Na neprimeranú dĺžku konania má vplyv i obdobie nečinnosti okresného súdu, a to od 18. marca 2002, keď okresný súd žiadal od žalovaného v prvom rade (správcu konkurznej podstaty), aby oznámil stav konkurzného konania úpadcu (žalovaného v druhom rade), do 19. marca 2003, keď ho opätovne žiadal o vyjadrenie (nečinnosť 12 mesiacov).

I keď v rokoch 2004 až 2005 okresný súd vykonal množstvo procesných úkonov, ako to vyplýva z vyjadrenia okresného súdu a ich prehľadu, a neskôr vo veci samej rozhodol rozsudkom 9. novembra 2005, jeho rozhodnutie bolo nadriadeným súdom zrušené 24. apríla 2007 podľa § 221 ods. 1 písm. c) OSP z dôvodu, že sa dopustil viacerých procesných chýb a vec nesprávne právne posúdil.

Ústavný súd k tomu zdôrazňuje, že občianske súdne konanie, ktoré bez meritórneho právoplatného rozhodnutia trvá tak dlho, ako je tomu v danej veci, možno už len na základe jeho posúdenia v celku považovať za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy (i právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru).

Ústavný súd preto nemohol akceptovať vyjadrenie okresného súdu k sťažnosti, že vo veci konal.

V tejto súvislosti ústavný súd už vo svojej predchádzajúcej judikatúre viackrát konštatoval, že je z ústavnoprávneho hľadiska neprijateľné, aby právna neistota v napadnutom konaní nebola odstránená ani po viac ako 11 a pol roku od jeho začatia (m. m. napr. IV. ÚS 260/04, IV. ÚS 127/08, III. ÚS 152/08, IV. ÚS 251/08). Takáto zdĺhavosť konania totiž predlžuje stav právnej neistoty dotknutej osoby do tej miery, že sa jej právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (mutatis mutandis I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03, III. ÚS 113/07).

Vzhľadom na tieto skutočnosti preto ústavný súd vyslovil, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 19/01 došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Pretože ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v záujme zavŕšenia ochrany základných práv sťažovateľov prikázal v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 8 C 19/01 konal bez zbytočných prieťahov.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 citovaného zákona ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovatelia žiadali aj o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia pre každého v sume 6 500 € z dôvodov uvedených v ich sťažnosti.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Pri určení jeho výšky ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania, nečinnosť a neefektívnu činnosť okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 19/01, berúc do úvahy aj konkrétne okolnosti prípadu (správanie sťažovateľov opísané v časti II bode 2 tohto nálezu), a povahu veci,

ústavný súd považoval priznanie požadovanej sumy každému zo sťažovateľov po 3 000 € za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov právneho zastúpenia sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku ich právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom advokátom JUDr. J. H., ktorý je platcom DPH. Sťažovatelia si uplatnili trovy konania spolu v sume 468,95 €, ktoré bližšie nešpecifikovali.

Pri určení náhrady trov vychádzal ústavný súd z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2008, ktorá bola 20 950 Sk, t. j. 695,41 €. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania zistil, že uplatnená suma nie je vyššia ako suma vypočítaná ústavným súdom podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, preto trovy právneho zastúpenia boli priznané v požadovanej sume (bod 4 výroku nálezu).

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. júla 2009